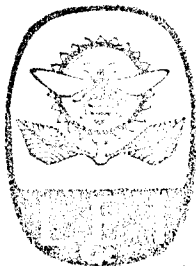

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
's-GRAVENHAGE

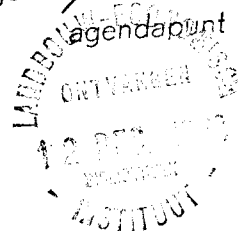
Alleen voor intern gebruik

L20
207

Bijlage 71-4 bij
agendapunt 86

Kort verslag van een studiereis naar Engeland.

Van 16 september tot 26 september j.l. werd door vijf medewerkers van het L.E.I., n.l. door drs. P.J. van Knippenbergh, ir. J.M. Veldhuis en ir. A.L.G.M. Bauwens van de afdeling Streekonderzoek, drs. F.H. Born van de afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek Landbouw en ir. D. Meyaard van de afdeling Tuinbouw een studiereis naar Engeland gemaakt. Aan deze reis werd tevens deelgenomen door mr. N.M. Zijp van het Landbouwschap en ir. B. van Boven van het Proefstation voor Akker- en Weidebouw.

Het doel van de reis was kennis te nemen van de structuur van de Engelse landbouw, van de aard van het landbouwbeleid en in het bijzonder van het economisch onderzoek ten behoeve van de land- en tuinbouw.

Het programma.

Het programma werd op basis van de naar voren gebrachte wensen, na overleg met het Bureau van de Agrarische Attaché in Londen, opgesteld en georganiseerd door de "Agricultural Economics Division" van het Ministerie van Landbouw.

Bezoekt werden de volgende instanties en instituten:

Het Ministerie van Landbouw.

Hier werden de eerste dag en de laatste middag van de studiereis gesprekken gevoerd met een aantal "senior officials" van het ministerie, w.o. mr. A.C. Sparks, mr. J.H. Kirk, (beide "Under Secretaries"), miss I.O.H. Lepper, mr. J. Ashton en mr. W. Jones, directeur van de "National Agricultural Advisory Service". Gesproken werd over de diverse aspecten van het landbouwbeleid.

De Landbouwvoorlichtingsdienst (National Agricultural Advisory Service).

In Cambridge werd een bezoek gebracht aan mr. H. Burr, "regional director" van de landbouwvoorlichtingsdienst en in Gloucester aan mr. D. Barber, "county advisory officer". Gesproken werd over de organisatie van de voorlichting, in het bijzonder ten aanzien van de bedrijfseconomische voorlichting, over de landbouw in de betreffende gebieden en over diverse aspecten van het landbouwbeleid.

Het hoofdkantoor van de "National Farmers Union" in Londen.

Gesprekken met stafleden over het werk en de organisatie van de N.F.U., de positie van de landbouw en over de diverse aspecten van het landbouwbeleid. Tijdens de door de N.F.U. aangeboden lunch was ook mr. J.K. Knowles, algemeen sekretaris van de N.F.U., aanwezig.

De landbouw-economische afdeling van de "School of Agriculture" van de Universiteit van Cambridge.

Gesproken werd met prof. J. Hutchinson en mr. D.B. Wallace over de positie van de landbouw in een geïndustrialiseerd gebied, in gebieden waar nieuwe steden gesticht werden, de werkgelegenheid op het platteland, het vraagstuk van de kleine bedrijven, alsmede over het onderzoek naar deze onderwerpen. Hierbij werd in het bijzonder aandacht besteed aan het onderzoek naar de invloed van de nieuwe steden op het omringende platteland en op de landbouw.

De bedrijfseconomen van het team voerden discussies over het bedrijfseconomisch onderzoek met mr. B. Camm, mr. C.S. Barnard en mr. W.C. Hinton (tuinbouwdeskundige).

Wye College (agrarische faculteit van de Universiteit van Londen) te Ashford in Kent.

Hier werd van gedachten gewisseld over het bedrijfseconomisch onderzoek (o.a. dr. R.R.W. Folley, tuinbouwkundige, mr. Sykes) en over het sociaal-economisch onderzoek, in het bijzonder met betrekking tot het gebruik van de grond en de ruimtelijke ordening op het platteland (dr. G.P. Wibberley en mr. R.H. Bert).

Het "Landbouw-Economisch Instituut" ("Agricultural Economics Research Institute") van de universiteit van Oxford.

Hier werd het team ontvangen door mr. Colin Clark, directeur van het instituut en zijn medewerkers, onder wie dr. G.P. Hirsch, mr. K.E. Hunt, mr. G.R. Aller en mr. A.H. Maunder.

Onderwerp van gesprek was ook hier het door het instituut uit te voeren onderzoek, alsmede een aantal aspecten van de Engelse landbouw. In het bijzonder werd aandacht besteed aan de ruimtelijke ordening en aan het onderzoek hiervoor.

De afdeling voor landbouw-economie van de universiteit van Reading.

Dit instituut werd alleen bezocht door de bedrijfseconomen van het team. Gesproken werd o.m. met prof. E. Thomas en dr. L.G. Benriet.

Tijdens het bezoek aan de landbouwvoorlichtingsdienst in Gloucester was ook een medewerker van de afdeling landbouweconomie van de universiteit van Bristol aanwezig.

In het kader van het bezoek aan Cambridge en Gloucester waren ook een aantal bedrijfsbezoeken georganiseerd. In de buurt van Cambridge werd o.a. een bedrijf van 3000 ha bezocht (Hiams Farms Ltd). Dit bedrijf, dat aan 180 mannen en 60 vrouwen werkgelegenheid verschaft, was, hoewel beslist niet representatief voor de Engelse landbouw, desalniettemin een interessant object. In Gloucestershire werden een drietal bedrijven van uiteenlopende grootte bezocht. Verder werd in gezelschap van mr. D.B. Wallace een bezoek gebracht aan de ten noorden van Londen gelegen "new towns" Haverhill en Harlow. De medewerker van de afdeling Tuinbouw, tenslotte, bezocht in Kent en in de omgeving van Reading een aantal tuinbouwbedrijven.

Enkele aspecten van de Engelse landbouw.

De Engelse landbouw wijkt in verschillende opzichten af van die op het Europese vasteland.

- slechts 4% van de beroepsbevolking werkt in de landbouw.
- er zijn relatief meer grote bedrijven.
- de verkavelingstoestand is over het algemeen zeer gunstig.
- de mechanisatiegraad ligt op een hoog niveau.
- ongeveer tweederde van de mannelijke beroepsbevolking bestaat uit landarbeiders.
- de boeren lijken minder traditioneel ingesteld en meer ondernemer dan hun collega's op het vasteland.
- ongeveer een kwart van de boeren is geen boerenzoon.
- de situatie in de landbouw is - mede door de vrij ruime steun van de overheid - over het algemeen gunstig; in agrarische kringen heeft men vertrouwen in de toekomst.

De dooreengenomen gunstige agrarische structuur is een gevolg van een combinatie van factoren, waarvan de z.g.n. "enclosures" aan het eind van de 18e en in het begin van de 19e eeuw, de in een vroeg stadium optredende industrialisatie, de opheffing van de korenwetten omstreeks 1850 en de hierop volgende periode van vrijhandel wel de belangrijkste zijn.

Na omstreeks 1870 maakte de Engelse landbouw een zeer moeilijke tijd door. Van enige overheidssteun was tot de jaren dertig niet of nauwelijks sprake.

De omvang van de agrarische produktie liep tot 1939 dan ook sterk terug. In de tweede wereldoorlog moest de produktie in de landbouw met alle kracht worden gestimuleerd en opgevoerd.

De moeilijkheden met het veilig stellen van de voedselvoorziening in oorlogstijd hebben een diepe indruk gemaakt. Men kan dan ook zeggen, dat de ervaringen, opgedaan in de tweede wereldoorlog, een belangrijke bijdrage hebben geleverd in het tot stand komen van het huidige systeem van overheidssteun aan de Engelse landbouw.

Enkele aspecten van het landbouwbeleid.

De ervaringen, opgedaan met de voedselvoorziening in de tweede wereldoorlog, zijn in sterke mate van invloed geweest bij het tot stand komen van het huidige systeem van overheidssteun aan de landbouw, dat zijn wettelijke basis vindt in de "Agricultural Act" van 1947.

Hoewel het Verenigde Koninkrijk, wat agrarische produktie betreft, een importland is, heeft men niet zijn toevlucht genomen tot importbepalende maatregelen. Hierbij speelden o.m. de concurrentiepositie van de industrie en de handel met landen van het Gemenebest een rol.

Na overleg met vertegenwoordigers van de "National Farmers Union" wordt in het begin van elk jaar een z.g.n. "Annual Farm Price Review" (officieel "Annual Review and Determination of Guarantees") gepubliceerd, waarin de beslissingen van de regering met betrekking tot de garantieprijzen voor melk, aardappelen, gerst, tarwe, suikerbieten, eieren, slachtvee en wol en de subsidies bij de aankoop van kunstmest en kalk, bij het scheuren van grasland, weideverbetering, drainage en andere bedrijfsverbeteringen zijn neergelegd.

Voor deze garanties en subsidies wordt een totaalbedrag vastgesteld, dat, met inachtneming van de ontwikkelingen van de diverse kostenbestanddelen bij de verschillende produkten en van de inkomens bij de diverse bedrijfstypen, alsmede van de verwachtingen en van de gewenste veranderingen voor het komende jaar, over de in aanmerking komende produkten e.d. wordt verdeeld. Kostprijsberekeningen per produkt worden ten behoeve van de "Annual Review" onderhandelingen niet uitgevoerd. 1)

Bij melk, wol, eieren en aardappelen worden de garantieprijzen gerealiseerd door levering aan de z.g.n. "Marketing Boards". De melk bijv. wordt geleverd aan de "Milk Marketing Board", die optreedt als een monopolist bij de verkoop daarbij, al naar de bestemming van de melk, verschillende prijzen in rekening brengend. De ontvangsten uit deze verkoop worden gebruikt om de melkveehouders elke maand een uniforme z.g.n. "pool price" voor hun melk uit te betalen.

Voor granen en slachtvee bestaan een z.g.n. "deficiency payment schemes". De boer verkoopt zijn produkten op de vrije markt en de Overheid betaalt aan alle producenten een bedrag, gelijk aan het verschil tussen het gemiddelde van de opbrengstprijzen van alle producenten en de garantieprijs. Van het totale

1) Voor melk worden dergelijke berekeningen wel gemaakt ten behoeve van de eigen informatie van de Milk Marketing Board.

bedrag aan overheidssteun voor de landbouw (van £321,2 miljoen) vermeld in het "Annual Price Review" van 1963, was £. 198,8 mill. bestemd voor prijsgaranties en £. 112,5 mill. voor subsidies e.d.. Een deel van dit laatste bedrag, n.l. £ 37 miljoen; was bestemd voor doeleinden, welke als onderdelen van het structuurbeleid kunnen worden beschouwd o.a. voor het "Farm Improvement Scheme" (£. 10,8 mill) en voor het "Small Farmers Scheme" (£. 7,7 mill).

De organisatie van het economisch onderzoek, ten behoeve van de land- en tuinbouw.

Systematisch economisch onderzoek ten behoeve van de land- en tuinbouw wordt verricht bij de 10 z.g.n. "Provincial Centres" van de "Provincial Agricultural Economics Service" alsmede bij het "Agricultural Economics Research Institute" van de Universiteit van Oxford.

De "Provincial Centres" zijn universitaire afdelingen, ofwel de economische afdeling van de agrarische faculteit, ofwel waar deze faculteit niet aanwezig is, zoals in Bristol, de landbouw-economische afdeling van de economische faculteit. De primaire taak is het geven van onderwijs; daarnaast verrichten de "Centres" onderzoek en wordt er bedrijfseconomische voorlichting gegeven. Bij deze voorlichting werken de "Centres" nauw samen met de "National Agricultural Advisory Service", die zelf ook bedrijfseconomische voorlichters in dienst heeft.

De medewerkers van de "Provincial Centres" houden zich o.m. bezig met de samenstelling van het jaarlijkse overzicht betreffende de bedrijfsresultaten in hun gebied. Deze overzichten worden samengevat in het "Farm Management Survey", dat een beeld geeft van de rentabiliteit van de verschillende bedrijfstypen, gedifferentieerd naar bedrijfsgrootte.

Bij de voorlichting en bij de analyse van bedrijfsresultaten wordt veel gebruik gemaakt van de z.g.n. "gross profit method", ongeveer overeenkomend met de "saldimethode". Lineaire programmering wordt bij verschillende bedrijfstypen toegepast. Vooral in Cambridge zijn enkele specialisten met de ontwikkeling van deze techniek bezig geweest. Toepassing door de landbouwvoorlichtingsdienst komt vrijwel nog niet voor. Factoranalyse, als methode bij het bedrijfseconomisch onderzoek in de landbouw, wordt bij de bezochte instituten niet toegepast.

Naast bedrijfseconomisch onderzoek wordt door de "Provincial Agricultural Economics Service" echter ook sociaal-economisch en, in mindere mate, algemeen economisch onderzoek verricht. De bij ons gebruikelijke indeling is echter veelal moeilijk te zien, omdat sommige onderzoekingen zowel bedrijfseconomische als algemeen-economische en "streekonderzoekaspecten" kunnen vertonen. Zo was men op "Wye College" bezig met onderzoekingen naar de aanpassingsproblemen bij de produktie van aardappelen, varkensvlees en granen, veroorzaakt door veranderingen in de omstandigheden, waaronder de produktie plaats heeft, in de prijzen, in de consumptie en in de produktietechniek. Deze onderzoekingen worden uitgevoerd, zowel op het niveau van het bedrijf als op het niveau van de gehele bedrijfstak. Een dergelijk onderzoek naar zuivelprodukten was in voorbereiding.

Als voorbeelden van meer specifieke streekonderzoekingen kunnen worden genoemd onderzoekingen naar veranderingen in de agrarische structuur als gevolg van verstedelijking (Wye College en Cambridge), onderzoekingen ten behoeve van de ruimtelijke ordening (gevolgen van de "new towns" voor de landbouw: Cambridge) en onderzoek naar de positie van de kleine bedrijven (Cambridge). Verder kan worden gewezen op onderzoekingen naar de oorzaken van de afvloeiing van landarbeiders (Bristol), naar de verspreiding van nieuwe landbouwmethoden (Reading) en-bij "Centres" waarmee op de studiereis geen

kontakt werd gelegd - naar de houding van de boeren ten opzichte van het "Small Farmers Scheme" en naar de betrekkingen tussen stad en platteland (Universiteit van Wales).

In totaal had de "Provincial Agricultural Economics Service" ongeveer 250 personen in dienst, onder wie ongeveer 110 academici.

Ook bij het "Agricultural Economics Research Institute" in Oxford was het geven van onderwijs de voornaamste taak. Onderzoek wordt verricht op eigen initiatief en op verzoek, waarbij echter rekening wordt gehouden met de onderwijsverplichtingen.

Ten aanzien van de aard van het onderzoek is er een belangrijk verschil met de "Provincial Centres". Bedrijfseconomisch onderzoek wordt er betrekkelijk weinig verricht. Het accent ligt meer op, wat wij zouden noemen, algemeen economisch onderzoek en op streekonderzoek. Men hield zich o.m. bezig met marktonderzoek, met de bestudering van de landbouw in de ontwikkelings - landen en van de internationale aspecten van de handel in agrarische produkten en met onderzoek naar de prijs- en inkomensverhoudingen in de landbouw en in de industrie en verder naar de ontwikkeling van het aantal arbeidskrachten in de landbouw en naar de levensomstandigheden in landelijke gebieden. Een belangrijk deel van de onderzoekcapaciteit werd in beslag genomen door onderzoek ten behoeve van de ruimtelijke ordening.

Economisch onderzoek ten behoeve van de land- en tuinbouw wordt verder, meer incidenteel en gericht op specifieke problemen, o.m. verricht door de "National Farmers Union", het Ministerie van Landbouw en andere dan landbouw-economische afdelingen van universiteiten. Dit laatste heeft meer betrekking op "streekonderzoekingen". De economische afdeling van de N.F.U. b.v. dient over gegevens te beschikken, die bij de jaarlijkse onderhandelingen met de regering gebruikt kunnen worden.

Tenslotte moeten nog enkele opmerkingen worden gemaakt over het beleid ten aanzien van de tuinbouw en over het economisch onderzoek ten behoeve van de tuinbouw.

Tot 1959 werd geen actief tuinbouwbeleid gevoerd; het beleid had alleen betrekking op het handhaven van de "status quo", door middel van invoerrechten, die de stabiliteit in deze bedrijfstak moesten waarborgen. De invoerrechten dienen voornamelijk ter bescherming van hoogwaardige produkten (kagroenten, bloemen). In 1959 is met het "Horticultural Improvement Scheme" een begin gemaakt met een meer actief beleid. Er worden nu subsidies gegeven voor bedrijfsverbeteringen die de efficiëntie op het bedrijf en de valorisatie van de produkten bevorderen. Voor een periode van 5 jaar is hiervoor £8 miljoen uitgetrokken.

In het kader van de werkzaamheden van de z.g.n. "Provincial Centres" wordt ook aandacht besteed aan de tuinbouw. Dit betreft veelal het verzorgen van de boekhoudingen van een aantal tuinbouwbedrijven. Meer specifiek onderzoek heeft plaats bij de afdelingen van de universiteiten in Londen (Wye College), Reading, Bristol en Nottingham. Het onderzoek heeft voornamelijk betrekking op de afzet van tuinbouwprodukten, op koopgewoonten e.d.. Bedrijfseconomisch onderzoek ten behoeve van de tuinbouw wordt slechts op kleine schaal uitgevoerd.